

VILÁG

Politikai, tudományos, művészeti folyóirat...

Világ és Ismeretűre előfizethető helyben...

VAJDA P. Szerkesztő társ.

Szerkesztő Tulajdonos. BORSOS M.

Belföld.

A hazai első Takarékpénztár-egyesület f. e. jan. 10kén tartatott közgyűlésében...

Budai jótékony nőegyesület. Nagyméltóságú Felső Eöri Pyrker László egri Patriárkha Érsek ur, országsszerzte...

Kinevezések. Ó es. s ap. kir. Felső a szombathelyi káptalanban Eberl Mihály eddigi örkanonokot énekes-kanonokká...

Hazai tájképek. Hirlapjainkat átnézve, melyek annyoldalról festik a magyarosodás elleni izgásokat...

bár elődeink gondoskodtak volna erről, hogy mi egész töretlenül ne találtuk volna ez utat, s bár e chaosznak minél hathatósban ellene lehessen dolgozni...

⊕ Kecskemét jan. 17én. „Javaslat, mi módon lehet eszközölni azt, hogy t. i. mindegyik ujoncz katonai rendes szolgálata után hazaérkezésekor...

yszék pedig

észületet ta-lámpáknál, tápláltassék, mellőztessék...

yszékel.

rozik a bel-mellékutak olitái, gaz-A határozat, vagy par-

bureauja áll, szerénél fogly által kia-rendeleteit, népképvisel-á vennék, onseil elnök lottó rendelt-ök embere, at ministeri j cabinet az eszébe jut-ly vádokkal gyenest el-olignac Ju-anczia tronp de rövid

kormányzó, teri bureau

is nyernekk, a, opticus, a sugarak rajzolják az

ral sem bírt, n társaság atárázta ezen meg. Eddig llinget tesz-egedelemro

tesesen Vö-minden két-nyobb mér-europai ut-; 40-50 élszerübbe-ny dol-bb zuzogó-odnék. Az dél ameri-

kis szeren-tik. tódik, hogy

Table with 2 columns: 'á s' and 'Koloszv'. Rows include 'npf.', 'vált.', 'vált.', 'felle.'

procentumot boltjában találandó jószágról 10 évben egyszer. — 4er: Minden mesterember adna találató portékájából fél procentot 10 évben. — 5ör: Minden beszegődő férfi és nőszolga, valahányszor beszegődik annyiszor fizetne egy krajczárt. — 6or: A házasulandók, t. i. vőlegény 2 krt. a menyasszony 1 krt volna köteles fizetni, a honoratior és általában jobb módú fizetne többet; — talán 10 pengő krajczár sem volna sok. — 7er: Minden városi Egyház-tisztviselő fizetne fél procentot 10 évben egyszer járandó rendes fizetéséből. — 8or: A templomokban nemes érzevű találató eszközök felszámított értékeiből fizetnének hasonlóan 10 évben egyszer fél procentot. — 9er: Kinek egy házában kívül, mellyben t. i. csak maga lakhatik, egyéb gazdasága nincsen, fizetne évenként 1 p. frt., — a lakó pedig csak 10 évben 1 frt; azon ház tulajdonos pedig, kinek házában zsellérek vannak, mindegyikét fizetne évenként egy p. frt. — 10er: Az állandó magyar és német színésztársaság évenként egy egy előadási jövedelmet fizetethetne be az újoncz-segedelmi pénztárba. — 11er: Minden malmos gazda adhatna 10 évben egyszer 1 pengő frtot. — 12er: A dunamelléki hajóvontatók adnának 10 évben egyszer 1 p. frtot. — 13or: Minden serföző adna egyszer 10 évben egy aranyat. — 14er: Minden koreszmáros adna 10 évben egyszer 1 pengő frtot. — 15ör: Mindenki a ki végső hagyományt tesz, szinte tartoznék fél procentot ezen újoncz-segedelem pénztárba adni. — Ha az újoncz, a rá esendő tőkepénztől a kamatot évenként kívánna, azt neki meg kellene küldeni, különben a tőkepénzzel egyszerre volna neki kifizetendő hazajövedelekor — 5 procento. 16or: A halottitársaságok is, a hol találkoznak, adhatnának 10 évben egyszer 6 procentot.

Ha pedig az újoncz bevégzett katonai szolgálata után valami hivatalt kívánna és meg is nyerné, az 20 pengő frtot tartoznék behagyni a pénztárban; — ha az újoncz szolgálata alatt meghaláloznék, annak szülői 60 p. forintban részesüljenek azonnal; — ha szülői nincsenek, testvéreje között 30 p. frt osztatnék el; — ha pedig valamelyik újoncz hosszas szabadságra eresztetnék haza, csak annyi ezüst frtot kapna, a hány hónapot töltött a szolgálathoz. — A természetvényeknek ugy a pénznek beszédését egy biztos házbirtokos teljesíthetné, kire 20 ház bizatnék, rendes számadás mellett, ez lehetne egyszersmind tűzi inspector is, fáradságának jutalmát kapván a főpénztárbul — a természetvényeket összegyűjtve bizonyos raktárba a városi előjáróság gondoskodnék azoknak eladatásáról. — Addigis miglen ezen terv országos törvény által jönne fogalomba, a nm. m. királyi helytartóság közbenjárásával a megyék által megindíthatatnék, ugy hogy 5 év után a beszédett újoncz tőke már kamatozhatnék; minden ns megyében volna egy újoncz pénztár, mellyből évenként egy főpénztárban szolgáltatnék a bejött pénz. Sok szép és jó hozatott már létre hazánkban; bár ezen hű magyar szívből eredett javaslat is elérhetné célját. — Ezen gondolatnak bővebb, czélarányosabb kidolgozását gyakoroltabb tollra bízván.

A zsidók máris gyakorolják ezen felebaráti szeretetet, kik állítandó újonczukat annyi tőkepénzzel látják el, hogy katonai mesterségek akár más életmódjok folytatására, addigis pedig a rendes kamat évenként megküldetik nekik. — Hogy ez nagy ösztönt s hív buzditást gerjesztene a kiálló újonczban, senki nem fog kételkedni — haazon, a hon védelmére elmenő, hazánkfia tudja, hogy katonai szolgálata után bizonyos pénz-segedelem várakozik reá, hiszen akkor örömeztőbb kötné föl a kardot; — hiszem azt is, hogy katonai szolgálata hiven teljesítené és vitézül végezné, magának becsületére, a király meglegedésére, a hazának pedig dicsőségére. — Azon óhajttással rekeszem be csekély véleményadásomat: bár pusztában elenyésző hang ne lenne! P-7.

Stomfán, Januarius 7-kén. *)

December 15-kén egy ritka tüneménynek valék szemlélője: ugyan is midőn Stomfáról 8 1/2 órakor Borostyánkó felé kiindulték, a napon egy függőleges sárgás oszlopot vevék észre; azonban figyelmemet csak hamar egy másik a nap jobb oldalától meglehetősen távolságban mutatkozó fényoszlop voná magára, mellyben később csak nehezen vehettem ki a szírvány hét színűt, és hogy valóságokról meggyőződjem „nézze csak“ mondám úti társamnak „azon fényoszlop!“ „Epen azt tekintem“ felele ez, illy kemény hidegben szírványt, még életbenem nem láttam. A lég telve vala fagyott víz részecskével; a nap előtt pedig darabos havas főlők vonulának keletről nyugot felé. Midőn az omladék vár hegyéhez közel jutánk, a fényoszlop alja a hegy közép magosságán nyugvék, maga a fényoszlop pedig színei világosságát egészen veszítve, homályos lett, és a hegy tetejénél magasabbra emelkedett; de azonnal, hogy az omladék vár hegyét elhagytuk, a világosság, melly velünk látszék indulni, a kisebb hegyek fölött, legvilágosabb szírvány színekben tűnt föl — és most az eddig hiában keresett szírvány folytatást a nap bal oldalán is észre vettük. E jelenetben legkülönösebb vala az, hogy a szírvány a napot környezé, midőn a közönséges szírványok a nap keltének alkalmával, s az ég nyugoti részén jelennek meg. A szírvány legbelsőbb színe vörös vala. A napon függőlegesen fekvő oszlop legkevesebbet sem változott az egész jelenet alatt. (Ez igen gyönyörű nap-udvar vala!)

*) E level a postán elküldött. Alkalmat szolgáltat az eset arra, hogy megkérjük igen tisztelt levelezőinket: méltóztassanak a „Világ“-ba szánt közléseiket így „Vajda Peternek“, a Világ társ szerkesztőjének“ ezimezni.

Stomfán, december 30-án. A hőmérő sehogy sem akar nevének megfelelően, hosszabb idő óta 13 és 20 fok közti hideget folyvást mutatván; és ugy látszik, a hideg a testen kívül, az emberi szív jobb érzelmeire is hatást gyakorol. Nyomorgó pór népünknek, eddig a téli meleg szoba némi enyhülésűt szolgált fával dús vidékünkön; újabb rendelet által a házatlan zsellérek a fázás jogától elíteltvén, a fázás jogát legtágasb értelemben nyérék. Szegény proletáriusaink sorsa így, himlőkben sínlódó kisdedeik mellett, igen szomorú. E napokban egy zsellér kiállhatatlanul hideg szobáját melegítendő, fa-keresésre ment ki; büntetésül fejszéjétől fosztatván meg, várva várta az éji nyugalmat mellyben testét melegíteni és nyomorúságát egy időre felejtteni vélte. De mily szomorú vala ébredése! gyermekét reggel neje mellett fagyva találván — a gondos anya t. i. kisdédét maga mellett a hideg ellen védve gondolá, a nyugtalan gyermek azonban feltakarózkodék, és ezt az anya észre nem vevé. Azt gondoltuk; a gyermek agyonnyomatott; de az uradalmi sebész a holt test megvizsgálása után, az anya nyilatkozását igazolá. Vagy négy hét előtt egy öreg zsidó hasonlóan szobájában fagyva találatott. Eszereneséleneken kívül, bünös vigyázatlanság által is több ember veszté életét: ugyan is hat hónapit it létem alatt, egy ácsnő éjre maga mellé fektetett gyermekét agyonnyomá; — egy parasztasszony pedig kisdede közelébe forró lét tévént le, a szobát elhagyá — a nyugtalan gyermek magát fölforrázá, szörnyű sikoltásnak eredt, mire szobában lévő öreganyja ijedség okozta zavarában, fölt víz puttonban hűvité meg a szerenesélenet. — Az uradalmi vadászat alkalmával, a vadász vendégek egyike töltött puskáját egy parasztnak által adá, ki ezt fiára bízván, a puskával játszó gyermek vigyázatlansága által, egy 17 évű legény kinos halálának oka lón; — egy leányzó kőművesek mellett naphérvén, ásás által veszté életét. És mind ez egy három ezer lélekből álló mezővárosban hat hónap alatt történt. Valjon melly büntetés érte a véikes vigyázatlanság által halált okozókat? Mennyi szerenesétlenséget lehetne akadályozni, ha a helybeli hatóságok az agyagvájást bizonyos helyhez és követendő szabályokhoz szorítják, midőn most, nincsen talán vidék, mellyben egy év alatt, terogyó agyag által okozott több ember-halálról nem kellene hallani!

K. J.

Zilah, dec. 30. Minthogy közölebbről 3 hónap alatt Zilahon öt számdékos gyujtogatás történt, jónak látta a zilahi tanács és eskütség szigorú éjzertel rendelni; a mi ebből áll: minden utczában esti hat órától kezdve éjfélig 10, és éjféltől más 10 ór vigyáz, kinek kötelessége az esti hat órán túl reggeli 6 óráig lámpa nélkül járkalókat elfogni. Az örködés igen természetesen az utczában házgazdák közt rendre, vagy szerre jár; az örköri felügyelés pedig az azon utczabeli utcaüzgyelő tanácsosnak, és a hasonlólag azon utczában lakó eskütsékek tisztök, kiket az éjféltől és utáni órák a felváltáskor tartoznak együtt felköltetni. Azt kellene himnünk, hogy most, midőn az okos ember vagyona egy részének, (p. o. két v. másfélszázadának) feláldozásával is kész biztosítani vagyonát, az illy rendelkezést, mellyben nem vagyont, hanem fáradságot kell feláldozni, mindenki örömmel ragadja vagyona biztosítására; de volt Zilahon egy pár úri ember, ki kétkedett, valjon nem sérti-e meg ezen rendelet nemesi előjogait? E. H.

Külföld.

Spanyolhon. Madridban új kormány készül, új elvekkel. Calatrava az 1812 alkotmányt vissza akarja állítani. Télelő 29kén Espartero diadal-emléke meggyujtaték, de meglőn mentve gyors segély által. — Későbbi levelek szerint a csend nem zavartaték meg a fővárosban.

Angolhon. A M. Chronicle Europa rövid politikai viszonyait fejtegetve, azt mondja: a szabad szellemű francia ujságok ellene vannak az orosz-francia szövetségnek Különben nincs ok, haragosan, irigyen vagy félve tekinteni Oroszhonra. Mind a kormányok mind a népek fölébredtek immár, s a veszedelmes személy vagy nép ellenében mint egy személy kelnek föl. Még tíz év előtt azt gondolók, Oroszhon elnyelheti Istambolt; ma botorság volna az, nem kevesebbé mint a francia Rajna álmai. A rajnai lakók nemetek akarnak maradni s jogokból, nem lesz francia, ki őket kivételköztesse. A francziák azt is álmodák hogy Mehemed Ali által némi arab birodalom álland föl, francia modorban. Ebből nem lett semmi is. Elfeledék a francziák, hogy előbb á-bé-czé-re kell az arabokat tanítani, s azután fognak csak olvasni ugy, miut ma illik.

Az Examiner szerint a követválasztási jog igen egyenetlen arányban érinti az angolokat. Dorsetshirben 11,303 lakosra esik 1 (egy) képviselő, Lancashirben 51,414re, Buckinghamshirben 13,320ra, Mindlessexben 97,038ra, Yorkshirre északi, mezőgazdaságot űző részében 17,402re, a déli iparúző részben 54,245re. Ezen utolsó arány majd egész Angliát illeti, s innen származó a földelhíró toryk túlyomósága.

Londonban a barcleyféle serfözőház 8 holdnyi tért foglal el, és évenként több mint 400,000 hordó sört főz. Az épületeknek kerülete, mikben a kádak tartatnak, igen nagy; a legnagyobb kádba 7000 hordó fér. Illyen általában véve 1000 van. Egy 22 lőerejű gőzgép mozgatja az egész műszert; ekkivül még 200 ember foglalkozik ezen intézetben. Azon emberek száma, kik, a többi munkát ide nem számítva, adás- és szállítással bajlódnak, 3—4000 meggy. Van benne 3 főző üst, mindenik 150 hordós. Egyszer 24 egyed ebédelt egy illy üstben, és azután még 50 dolgozó ment le, az ebédmaradékot elhasználandó. Ezen új étteremben 190 font tehénhús peccsenyét burgonya salátával fogyasztottak el. Minden forráshoz való hordó 1400 kisebb hordót foglal magában. — Egy illy hordó mellett a szénsav (acidum carbonium) 3 1/2 lábnyira emelkedik a sör fölött, és olly tömegben foly a hordó oldalán le, hogy a gyertya elszalzik mellette.

és bizonyos följáratú a

Francia

helyébe H

szava ellen

táru, a n

el: „nem

már tovább

rész ellopá

ringia s E

Dagu

lója sokáig

gányából,

lapot nem

zolás egy

módon a f

Lafa

házba.

Télhó

lent a pair

gyűl össze

700,000 fr

ellen meg

nál! Ez a

biztosítá

hon baráts

Angliával

kormány s

nében. Az

talviselőt,

tehá Franc

szerződést

Fr. ország

dani befoly

Az E

mény adta

ban. Légsz

két meterny

megfagyott

s mint látsz

mult, innen

ajton keres

lik a testny

Ijére virag

igazgatásu

lozást ama

leténél kiro

rést, és te

vetett reá,

a máskor

dők, szükség

düli oka vo

Páris me

huzatik kör

egyes várak.

A bajor

fűstöknek az

rosiban s falu

tése is nem fe

történidék.

Poros

enburgban

ték, mig es

apfel nev

volt itélve.

még nála

A püspök 7

vetkezéséb

Néme

magyar pro

ismét meglá

ben 311 tar

orvosi, seb

lologus stb.

Majnai

remények

lünk s köve

ság csinálá

remélni leh

volna: de a

ságok csak

szomorúan

kásságban

tens által;

és bizonyos csipős, savany szagot lehet észrevenni, mi meg is fojthatná az embert. Kül- s belhasználatra 160 ló fordítottak. —

Franszhon. A francia Akadémia a meghalt Lemerrier helyébe Hugo Victort választá tagnak 17 szóval, Ancelot 15 szava ellen. — A francziák telhetetlensége a Rajnát kívánta határul, a németek e vádunk ellene szólottak, először azt dalolák el: „nem szabad megkapniok, a szabad német Rajnát,“ de most már tovább mennek és így dalolnak: „miénk a Rajna; belőle egy rész ellopáték, adjátok vissza azt.“ A németek ugyan is Lotharingia s Elsass visszaadását értik alatta.

Daguerre ur a fényrajz híres és jól megjutalmazott föltalálója sokáig nem hallata magáról valmit, míg végre előlép magányából, azon tökélyt adva műveikhez, hogy most már a rajzlapot nem kell több perczeleg kitenni a fénynek, hanem a lerajzolás egy másod perc, egy értés ideje alatt megtörténik. Hly módon a fényrajzzal arcképeket is lehetend levenni.

La farge asszony Cardillaeba fog vitetni a büntető dologházba.

Télhó 4kén a Párisban lévő 3 cochinchinai ember is megjelent a pairek ülésében, igen csodálkozva hogy itt annyi ember gyűl össze törvényt csinálni. — Az idegen szökevények javára 700,000 franknyi pótlékhitel kéretett, s jan. 6kén 102 szóval 3 ellen meg is adatott. A vendégszeretet szép bélyeg a francziák-nál! Ez alkalommal Noailles herezeg igen kikelt: miért nem biztosítá magának Franciaország már hosszabb idő óta Spanyolhon barátságát. Ha most elszalasztatik ez, a félsziget egészen Angliával szövethetetik. — Dreux-Brezé marquis a Spanyol kormány szigorúságát kárhóztatá a meggyőzött Carlosiak ellenében. Az adott kegy alul kizárá ez Don Carlos tiszteit, hivatalviselőit, papjait. De ezektől a közvitézék nem akarnak elszakadni tehát Franciaóban maradnak. Espartero megszegte a bergarai szerződést, melyet köte. Ezekből azt voná ki a marquis, hogy Fr. ország avatkozzék a spanyol ügyekbe s szerezzé vissza hajdani befolyását.

Az Elsass Straszburból télhó 2rul így ír: „Szomorú esemény adta itt magát elő. Négy ember halva találtatott szobájában. Légszeszesövek hatnak ugyanis az utcán keresztül, mintegy két meternyre a háztul; de minthogy a földréteg, a csövet fedő, megfagyott, a légszesz egyenes vonalban nem emelkedheték föl, s mint látszik az utóbbi lágú földrétegen keresztül a pinczébe nyomult, innen a fölötté levő raktárba egy ajtón át, honnan ismét más ajtón keresztül egy család hálószobájába széledezett. Kiviláglik a testnyomozásból, miképen télelő 31dik éjszakáján, télhó 1jére viradóra történt e szerencsétlenség. A légszesz intézet igazgatósága következő tudósítást tevé. „A légszesz általi halálozást amannak nagy mértékben kiömlése okozta, egy ház szögleténél kirotyván. A légszesz egy lefelé szolgáló csatornába vonást, és történetesen, bizonyos valaki arra menve, égő papírt vetett reá, miután a légszesz tüstént meggyült. Előrelátásból, a máskor is történhetendő szerencsétlenséget eltávoztatandók, szükségesnek véljük, közvetlenül a kádakat bezárni, mi egyedüli oka volt e szomorú eseménynek.“

Páris megerősítése tervében változás történt. Először is a nagy körfal huzatik körül, utóbbra hagyatván annak meghatározata, hová szükségesek egyes várak.

A bajor belügyi ministerium egy leiratának következtében, a fehér házfüstöknek az ember szemére kártékony hatása miatt Bajorország minden városiban s faluiban az ezután építettendő házak, vagy a már létezők ujra füstése is nem fehér mészzsel, hanem más a szemre kellemesen ható színnel történendik. — Hasonlót kellene nálunk is határozni.

Poroszthon. Télhó 3kán iszonyu gyilkosság történt Fraunenburgban. Az ottani püspök 6 és 7 órakor baltával agyon verektek, míg cselédei egyházban voltak, a gyanu bizonyos Khünappel nevü szabó legényre van, ki már 6 hónapi vármunkára volt ítélve. A püspök aranyórája, pénz és fél álaréz találtattak még nála; ezen utolsó fele a püspök szobájában maradt vissza. A püspök 76 évü gazdasszonya is több fej-sebet kapaszek következtében öntudatát veszíté s halálos vészben van.

Némethon. Erlangen lakosai örvendve hallák, hogy a magyar protestans ifjak kir. kegyes engedelmével fogva ezután ismét meglátogathatják egyetemüket. Jelenleg van az egyetemen 311 tanuló, köztök 145 theologus, 86 törvénytanuló, 57 orvosi, sebory. és gyógyszerességet tanuló, 23 philosoph, philologus stb. Idegen 18 van.

Majnai Frankfourthul irt levél, t. h. 4kétül mondja: „A szép reményekkel biztatott mult év szomorú arczczal távozzék el tőlünk s követőjének majd esupa adósságot hagyja hátra. (Az adósság csinálás szörnyen kiterjedett dívat ezek szerint!) És még ha remélni lehetne, hogy a jövő év lefizeti a mult adósságait, jó volna: de azon aggodalom közönséges, hogy mindenféle adósságok csak szaporodni fognak. Északi részéről edes hazánknak szomorúan hangzanak le a szavak. Hannoverában a munkásságban álló országos-alap-törvény fölfüggesztették a kir. patens által; Kurhessenben pedig a rendek adómegajánlási

joga leírás által megsemmítették, mert a többség tévelygésbe esett, minthogy pénzt nem szavaza a színházra s egy fölösleges lovag-ezredre stb. stb.

A porosz egyetemekben évről évre alább szál a tanulók száma, kétségkívül azon okbul, mert a tanult emberek annyira elszaporodtak, hogy helyet és foglalatosságot nem találnak. Nálunk is igen sok kéz elfogatik a gazdaság ipar és kereskedéstül a felsőbb oskolák által, mellyekből ki jó a sok candidatus, ügyész és orvos a már hivatalban lévők kenyerét irigyleni, egymást pedig ezzel biztatni:

Solamen miseris socios habuisse malorum

(Ira szegényeknek hogy a bajban társra találnak).

A strasburgi orvosi kar panaszkodik, hogy professorai esőde Párisba tétették által (Centralisation!). Hasonló történt előbb már a törvényes karnál.

A meggyilkolt ermland püspök, Hatten Andr. Stanislaus, 78 évü volt, 54 évig egyházi hivatalt visele, 40 év óta püspök vala, 1837ben lett Ermland főpásztora; jósága s jószívűsége igen dicsértetik.

Stuttgardi tudósítás szerint a fekete erdőben és az Alpon olly nagy hó van, minőrül még emberek nem emlékeznek Mélysége néhány 20—30 láb. Több helység el van zárva az egész világtul. Félnek hogy ha az idő hamar lágyl, áradások lesznek

Braunschweigban a herezegi ministerium eltítá az 1831 óta megjelent „Deutsche National Zeitung-ot.“

Hannoverában jövő hó közepén veendi kezdetét az országgyűlés

A rajnai németeket meg kezdü nyugtatni azon törekvés, hogy Némethon is a francia példájára fegyveres békébe lépjen. Karlsruhei levél szerint Badenben is rendkívüli fölkelése kívántatik 4500 embernek, kik tavaszelő 1-sejére hivatnak össze.

A házassági elválásra nézve azon törvényjavaslat van Berlinben szönyegen, hogy elválni szabad legyen ugyan az eddigi okok mellett, de az elvált fél csak ugy házasodhassék össze újonan, ha az elválás oka házasságtörés volt.

Schweiz. Aargau kantonban nagyobb részben a reformatus többség kivítta az alkotmány javítását, miokbul félni kezdenek, hogy a leszavazott catholicusság elválást sürgetend az egyházi ügyekben. De a kilátás igen szűk számokra, mert fölkelni félendenek. Solothurnban jan. 10kére volt a hasonló szavazás határozva. De itt annyira nőtt az izgás, hogy a kormány többek elfogatását parancsolá s a szomszéd kantonoktól segítséget kért, kitörhetendő zavarok esetére.

Dánia. Dec 30kán költ kir. patens szerint a legfőbb kormánycollegiumokban, a pénzügy választmányban, a fővám s a kamatkamarában reform vétették elő. Eddigélé mindenik collegium valami egyszetképzé s az egész nevében közlé határozatait. Most mindegyik különböző szakokra oszlik, egy követtel keblében, ki joggal bír a csekélyebb ügyekben határozni, csak a fontos ügyek adatnak az egész collegium elé. Ezen javítás gyorsabb menetelt szerezend az ügyeknek

Törökthon. Mióta Mehemed Ali meghódolt, a divánban igen nagy munkásság mutatkozik. Némelly napon két, három ülés is tartatik. Az europai diplomacia Mehemed Alit pártolja, a diván pedig nem hisz az agg rókának, ki a legutolsó kénytelenségig nem hódolt. — A török had erőszakosságairul panaszok érkezvén a fővárosba, komolyan gondolkoznak a dolog javításán, főleg szigorú fenytéket akarnak a hadseregnél létrehozni.

Hire mindéddig nem jött, hogy Ibrahim elhagyta volna Damaskot. Mult nov. 27-kén kiűtött Damaskbul az ellene jött 3—4000-bul álló hegyi népkre s megveré őket. A foglyok nem kaptak kegyelmet, Ibrahim minden menteni vágyása mellett is.

Oláhország. Bukarest, télhó 1én. A mi viszonyaink az utóbbi események óta ugyanazon fokon állanak. Sem a kormányzásban, sem a nyilvános életben nem vehetni változásokat észre, minden a régi kerekvágásban megy, és azon elégedetleneknek kik a dolgoknak más folyamatot éröködtek adni, most bortságukért lakolniok kell. Különböző vélemények terjengenek itt az öreg Mehemed Alirul, és végéhez közelítő szyriai uraságául, alsóbb és nagyobb rendü körökben. Az ama körbe tartozók nagyobb része azon hiedelemben van változatlanul, hogy Mehemed Ali, kinek föl lába már a sirban áll, — törökthonnak nagy reformálója fogna lenni. De megjegyzendő, miképen az illyes szóvitázás, munka után este bor mellett történik, miről reggel mítsem tudnak a jámborok. Magasabb körökben beszélük, miképen a porta azon szándéka mellett, miszerint Mehemed Alit leteendi, szilárdul megáll. — Az egészségi állapot nálunk, sőt az egész herezegségben a legjobb. Hir szerint a Schumla- s Vanában uralkodott pestis ragályos ereje már tetemesen szelidült. Örülni lehet azon rendszabályoknak, mik a döggörnek, kelet ezen öldöklő angyalának, kiűtésára tétették. Ha kiűt valamely helyen, az tüstént elzaratik; sőt hautazók gyanus helyről jönnek, a vesztégzárnál pogyászukkal ki kell tisztulniok, addig nem bocsátatnak tovább. Hány egyed tartaték meg ekkép a mult év-

ben a haláltól, még nem tudhatni. A vesztegár igazgatói gyakorló orvosokból állanak, szóval az egész intézet olly jól van elrendelve, hogy Ausztria bármelyik vesztegárával is mérközhethetnek. A rumeliai basa bizaték meg a kormánytul, gondoskodnék mindenrül, mi ez intézethez kívántató, ő legnagyobb férfiasággal tesz mindent

China Peho partjain Khe-san megvendégel az angolokat. A chinaiak kés és villa helyett apró pálcákkal esznek (hogy szájakat meg ne sértsék). Az angolok őket utánozni akarván, sok tréfaság és nevetségre adtak alkalmat. — A csempészek szeretik az ostromlást. — A mákony ismét árultatik s ára jó magas. Az udvar félhi látszik, hogy zendülés üt ki, ha az angolok erősen látanak a dologhoz. Tudva van, hogy a pekingi udvar, mandsu vérből való, mit a chinaiak kancsal szemmel tekintenek Csuszán szigete angol kezekben igen nevezetes lehet s az egész parti kereskedést magához vonhatja. Kalkuttai levelek gáncsolják Elliot admirált, hogy csupasz ígéretre elhagyja a pece öblöt; mert az udvar azt híresztelendi róla, hogy a nagy és kétszemű császárnak csak udvarlani jötta veres barbár.

Lahoreban, Pendsab fővárosában, nov. 5én meghalt Kurak Szing maharadsa. Vele együtt megégettették kedvencz nejje Rani Isur Knur és 3 ágyasa. Midőn a gyászolók a városba visszatértek, egy kapurul gerenda esett le s az új uralkodót No Neh a Szing-et agyon ütö. Ennek teste Skán égettették meg, két nejével együtt. Harmadik nejje várandós, s anyjával együtt egy várba vonult, melyet az új fejedelemnek Sero Szingnek nem akar átadni.

Ór, értekező és hirdetések.

Az angol expedíció Europa figyelmét China felé irányozván, czélszerűnek találók a menyvai birodalom némi ősmértését közleni olvasóinkkal.

China vagy Tshonkue, „a középnek országa“ mint a lakosok nevezik, a szélesség 20—42°, a hosszúság 125—140° alatt fekszik. Kiterjedése népességéről adatok, mennyiben csak hozzávetésre építvők, igen különbözök. De még is minden esetre föltehetni a legnagyobb valószínűséggel, hogy már a sajátképeni China, azon ország mely szorosb értelemben viseli e nevet, — legalább hatszor olly nagy területében, mint Németország, és ha egyetemleg a Chinától függő s ennek hodoló tartományokat ide számítjuk, tulsás nélkül mondhatni hogy a chinai birodalom térmagysága 2/3 nagyobb, mint az egész Európaé; s hogy Európa népességénél 1/3 több amazé. Jövedelme az országnak, szinte hanyag számítás szerint 80 millió rajnai talérra becsültetik.

Hogy illy terjedelmes birodalomban az égalnak és földnek igen különbözök kell lennie, első pillanatra látszik. De azért elegendő mennyiségben terem mind az, mi a népség létére biztosítására kívántatik. Északfelé a gabna, kivált tiszta buza igen tenyészik, középen és dél felé a ris meg thea bir túlsúlylyal. Ez utóbbi, kiviteli czikk gyanánt is szolgál, hozzájárul még főleg a nyers selyem, gyöngyház, tajstestek, nankin, porcellán, camphora s a t. Az ország belsejében közlekedést a számos folyók s ezeknek mellékágai föltöte könnyítik; főszerpepet játszik e tekintetben a két nagy ikerfolyó Jantsoliang (kék folyó) és Hoangho (sárga folyam), az elsőnek utja 650, a másiké 570 geographiai mérföldre terjed. De mint a kettő egyesül ismét egymással, és a főfolyóval, Pehoval nagyszerű esatorná által.

Chinának viszonya idegen országhoz eddigelé igen esekély volt; kevély önhittségben, gyűlölvé a külföldet, s meglegedve önmagukkal, az uralkodók minden időben politicajok főczéljául tüztik ki, az idegenekkel közlekedést mennyire csak lehet kerülni. — Ezen okból olly törvény létezett, hogy bizonyos időntul senki sem maradhatott künn, polgári joga, sőt élete elvesztése nélkül. — Ahonnan, Chinának kereskedése idegen nemzetekkel, ugy szárazon orosz- mint más vele határos országokkal vizen csak szenvedőleges (passiv). Telleges (activ) kereskedése csak Malakka félszigetig terjed.

A most szönyegen lévő kérdés megítélésére, főleg szükséges China külföldi tengeri kereskedésének áttekintése. — Ha Hiamen és Shangim nem annyira nevezetes tengerpartokat, hol az indiai szigetekkel közlekedés eszközöltetik, — nem említjük, csak két fő hely marad fenn, t. i. Ningpo és Can-

ton. Ningpo az angoloktól nem régiben elfoglalt Tshusan sziget közelében azért nagy fontossága, mert innen Japannal vagy is tulajdonképen Nangasabi japan tengerparttal üzi kereskedését. Canton (chinai nyelven Kwang-chow-foo) hasonnevű chinai tartománynak fővárosa. Nem messze ezen várostul fekszik Vhampoa sziget, délfelé pedig a kis Kintin sziget, mindkettő újabb időben az innen eredő mákony dugároskodásról ismeretes; egészen délnyugotusk egy kis darab, csak keskeny földszoros által, a száraz földdel összeköttetésbe jövő félszigeten fekszik Makao portugál birtok, itt központul az európaiak kereskedése Chinával. — Az európaiaknak csak az elővárosaiba szabad menni Cantonnak, magába a város belsejébe nem.

Az idegen nemzetek kereskedése Cantonnal igen nevezetes; az újabb időben folyvást erősödék, és még sokkal tágasabb leendett ha China kormánytul eredett megszorítások nem akadályozták volna a haladást — Mind ennek daczára is Canton keleten második kereskedési kikötővé emelkedett Calcutta mellett, sőt jelenleg tán elsővé. Calcuttának egyetemes kereskedése ugyan is 1827—1828 13 millióra egészen nem ment föl, — míg a kelet-india társulat, az angol-kelet-indiai telepítvények, és északamerikának csak portéka kereskedése Cantonnal 12 és 1/2 millióra rugott föl. Mindent fölszámítva mintegy fele esik angolhonra a különzetekkel egyetemes kereskedésből Chinának; körülbelül egy negyedrészt Északamerikára, a másik negyedrészt pedig a többi európai népekre jut.

Kiviteli czikkeirül Chinának főleg volt már szó; beviteli czikkeit főképen gyapjas kelmék teszik, melyek ez előtt nagy reménységben vitettek be az angol-kelet-indiai társulattól; így pamuk, és ennek készítményei, különféle érecek, névszerint vas, ólom, horgony, üveg, bors, prémmek valók, és mákony a fő czikk, s mint tudva van ez utóbbinak behozatala adott alkalmat az Anglia és China közti vitára.

Meg kell itt még említeni azon szabályokat melyek szerint China a belföldieknek megengedte az idegenekkel kereskedést. Nem szabad t. i. egyáltalában a külföldi kalmároknak közvetlen a Cantonban levő kereskedőházzal összeköttetésbe lépni; hanem sok tekintetben bizonyos testületnek, melynek neve Hong (kezes) közbenjárásatul függének; e társulat áll a helyben levő legnevezeteseb kereskedőkül. Illy törvényszerűleg megerősített Hong-kereskedő csak tíz van; ezek adnak a hozzájuk folyamodó kalmároknak kezességet a chinai felsőség ellenében a behozott vagy kivitt portékák törvényes ára iránt; ezek gondoskodnak a hajóslegénység okos kormányzásáról is.

Mint fizetést a kezesség fejében az idegen hajós, a kezes kereskedő tárából elvisz bizonyos mennyiségű kelmét, rendszerint 100—200 font sterlingnyit; a többi bevásárlásra nézve aztán nincs keze megkötvé, s tetszése szerint léphet akármedly más chinai kereskedő házzal Cantonban szoros közlekedésbe.

Jan. 4—5-kén a párisi takarékpénztárba 739,189 frank téteték be s csak 448,000 frank vetették ki. Ez tanuja, hogy a francziák biznak a béko főmmaradásában.

Ruhatár. Leszimirszky férfi szabónál, Pesten kigyó utczában a pesti uracsnál legjutalmasabban találhatók mindenféle kész magyar és franczia szabású öltönyök, valamint legpontosabb és jutalmash szolgáltat ígértetik. A posztó valódisága, a munka jóságá s a legújabb divatu szabásról keszeskedvén.

Vajda Péter újabb magyar nyelvtanából eddigelé megjelenetek magyar és német nyelven; 1) Szönyomozás, 1 füzet, ára 20 kr. 2) Szönyomozási (magyar német) gyakorlatok 1 füzet, ára 20 kr. 3) Szökötés, 1 füzet és 4) Szökötési gyakorlatok, 1 füzet. A két utolsó ára 30 kr pengőben. Kaphatók minden hiteles könyvárosnál.

Megjelent Pesten Hartleben K. A. könyvkereskedésében, s általa kapható minden magyarhoní könyvárosnál: A törvények iránti engedelmességről, különös tekintettel korunkra. Jutalmat nyert pályamunka. Irta Somogyi Károly. Nyomatott Budán Gyurián és Bagó betűivel 1841. Ára a 23 ivnyi n. Sr velinre nyomott munkának (füzve) 1 ft. 40 kr. p. p.

Győri vasut. A es. kir. szabaditékú győri vasut társaság igazgatósága ezennel jelenti, hogy a 1 procentes kamatfizetése az e vállolatra letett négy részfizetéstől, f. é. febr. 1-jén a társaság központi hivataltermében Bécsben (Hohemmarkt Nro. 512) első emeleten reggel 8 órától délutáni 2 óráig kezdetét veszi, s ünnepe- és vasárnapokat kivéven, azontul folytatatni fog, mihez a társasági t. tagok eredeti részvényjegyeikkel méltóztatassanak járulni. Ezenkül kértnek a t. részvényes urak hogy 10 és 10-nél több részvénynyel bírás esetén jegyzéket sziveskedjenek készíteni folyó és lap számmal Bécs, jan. 1-jén 1841.

Bécsi, pesti és kolozsvári csillagász vizsgálatok összehasonlítása 1841.

Téltől napja	Óraker			Barometer, 0 fok Reaum szállítva.			Hévmér Reaum szerint			Szöleok			Időjárás		
				Bécsi mérték											
	Bécs	Pest	Kolos.	Bécs	Pest	Kolozsvár	Bécs	Pest	Kolozsvár	Bécs	Pest	Kolozsvár	Bécs	Pest	Kolozsvár
9	Sde 9r.	7 de.	28, 2, 3	27, 11, 7	27, 8	-4° 3	-1, 8	+1	éjny. közp.	éjny. erős	—	npf.	borult.	hó.	
	2du 3 d.u.	3 du.	28, 2, 2	27, 11, 11	27, 9.	-2 2	-2, 7	+3	éjny. erős.	éjny. erős.	K. 1.	—	sok felh.	felhő.	
10	10 éj 9 est.	9 est.	28, 3, 5	28, 1, 2	27, 10.	-4 5	-4, 3	+1	éjny. gyöngé	éjny. gyöngé	—	föhlős	sok felh.	kód	
	8 de 9r.	7 de.	28, 3, 7	28, 2, 0	27, 10.	-7° 7	-5, 7	-3	éjny. gyöngé	ny. gyöngé	—	kód	kv. felh.	kód	
11	2du 3 d.u.	2 du.	28, 3, 4	28, 1, 11	27, 11.	-4 7	-4 6	+1	d. esend	dél gyöngé	K. 1.	—	tisz. kód	napfény	
	10 éj 9 est.	9 est.	28, 3, 2	28, 2, 1	—	-5 4	-4 9	+1	d. —	dél gyöngé	—	—	borult.	föhlő.	
12	8 de 9r.	7 de.	28, 1, 8	28, 1, 6	27, 11.	-6° 1	-0, 7	-7	d. gyöngé	dél. gyöngé	—	npf.	borult.	felhő.	
	2du 3 d.	2 du.	27, 11, 4	28, 0, 9	27, 11.	+0 9	+1 3	+2	dk. közp.	dél —	K. 1.	kód	bo. s kód	felhős	
12	10 éj 9 est.	9 est.	27, 11, 7	28, 0, 8	27, 11.	+2 1	+3, 3	-3	d. gyöngé	dél —	—	borult.	napfény	eső kód	
	8 de 9r.	7 de.	27, 11, 8	28, 0, 3	27, 11.	+2° 8	+0, 3	-2	d. közp.	éjkl. szellő	—	felhő.	eső föll.	tiszta.	
12	2du 3 d.u.	2 du.	28, 0, 5	28, 0, 0	27, 10.	+3 7	+0 8	+1	éjny. esend.	éjny. esend.	K. 1.	borult.	eső föll.	felhő.	
	10 éj 9 est.	9 est.	28, 2, 4	28, 1, 2	—	+0 6	+0, 3	+1	éjny. gyöngé	éjny. gyöngé	—	kód.	bor. kód	—	

Pesti Hirlapra még folyvást előfizetheti.
Világ és Ismertető lapjainkra még folyvást előfizetheti.

Nyomtatta Landerer Lajos.

PECS
 Szer
 Politikai
 művészet
 (tűz enedek
 havi literatúr
 léten kézzel
 jelen meg.

VAJDA

A h
 napjain ta
 lasztása u
 rak' állapo
 s hazánk'
 tésének e
 ban eddige

A' mu
 napjái.
 A) A'
 tételi köny
 jobbára sz
 ugyanaz
 — még pe
 fizetésekke

és így a
 tesznek .
 a kiköl
 folyta alatt
 tesznek .

A közpé
 A fentel
 nyekre, vá
 tokokra, p
 ságot közs
 kikölesönő

Kézpén
 gével . . .
 A berak
 ben a köve

Cseledel
 Mesterer
 Polgárol
 Izraelitá
 Adózó je

B) A' t
 tói kamatok
 díjakból, al
 tárt illető
 kezelési jö
 todik percé

ebből az
 lők fizetés
 zelési költ
 és így a
 lása, vagy
 jött tisz

az az h
 ven nyol
 krajezár
 nözetett

Kézpén
 Az in
 gokban fog
 endő könyo
 fgyelemből
 nyilvános
 ján a mu m
 küldetni s

Azon
 mányi gyűl
 az alapterv
 tessék, a'
 a tit. közön
 és szoros fe
 tos viss

ket báto
 kül akár
 s a intézet
 tetése nélk
 abban azon
 szére az in
 ból, mihe
 pedig a' jö

Világ
 közgyűlés
 pestmegyei